

Atli Dam, formaður á landsfundi javnaðarflokksins:

Vit hava ikki ráð til at spilla orku og tíð til klandur

-Tað er neyðugt, at saneringin verður framd skjótast gjørligt. Her hava vit tí ikki ráð at spilla burtur orku og tíð við óneyðugum innanhýsis klandri og togan um, hvussu nógv tað almenna skal verja gomlu eigararnar, fram um heildina segði Atli Dam í formansfrágreiðing síni m.a.

Gott landsfundarfólk.

Royndirnar í fjør sýndu, at 5 frágreiðingar frá formanni, landsstýrisslimum og skrivara vóru sera drúgforar og á ávisum økjum komu at verða endurtøk. Skal tí í ár gera styttri av og lata landsstýrisfólkini, sum sita við málsökjunum, fara út í teir einstøku lutinar.

Ikki kann dyljast, at tær vónir, vit høvdu til politikk-in, sum var stungin út í kortið til valið 1990 og tær vónir, hesin skapti hjá veljarum, sum at fáa meiri virksemini í gongd og fáa stöðgð hjól at mala aftur, ikki eru uppfylltar.

Tað stendur greitt, at kreppan, sum dagadi undan í 1989 og 1990 var nógv meira djúptgangandi enn nakar kundi gruna, og til-tøkini fyri at avmarka gjalds- og handilsjavna-

hallið gjørdust ov harðlig og knapplig, soleiðis at hallið hjá tí almenna vaks ov skjótt, við harav fylgjandi vøkstri í arbeiðsloysi. Ein spakuligari herðing av táttingini, sum byrjaði á heysti 1987, hevði verið rettari.

Tað er í hesi trongu, vit eru enn bygd inni.

Hitt jarnharða kravið, um skjótast møguligt at fáa javnvág í inntøkum og útreiðslur hjá tí almenna, er nærur ógjørligt at greiða, tá virksemini og inntøkurnar áhaldandi minka.

Eingin kundi hómka, at tilfeingið fór at svika í tann mun, sum hendi í fjør og fyrraárið, einans 70-80.000 tons veidd á egnum leimum í mun til 110-120.000 tons er ov stór afturgongd til, at tað ikki skal merkjast, men kann nevnlíga samanberast

við náttúruvanlukkum aðra-staðni. At bankarnir so oman á fóru av knóranum í fjør, kollveldi allar ætlanir, sum kundu fingið meiri ferð á.

Tá samfelagið síðan noyðist at binda útvið eina milliard krónur til tess at bjarga peningaskipanini, er greitt, at torfórari gerst at fáa pening til vega, sum kundi verið nýttur á arbeiðsskapandi hátt.

Serliga hugstoytt tykist hetta okkum, sum halda, at tað var óneyðugt, um Landsbankin hevði fingið høvi at styrt kreditveiting og avmarkan av krediti, soleiðis sum ætlanin var tá landsbankalógin varð samtykt 1978.

Við harðrendu mótstöðu síni móti hesi samskipan i-gjøgnum Landsbankin, hava bankarnir sjálvir rent seg út av eggini, har teir nú hanga í einum illa tvunnum almennum trád. At vit framvegis verða noydd til at styrkja henda trád, ella fáa onkra eykalínu niður, avmarkar so aftur neyðar avmarking mogleikar.

Hóast útlitið soleiðis er dapurt – ja, dapuri enn flestu okkara minnst – so er ikki orsök til at falla í fátt.

Tað er einki hent seinastu árin, ið prógvar, at vit ikki valdu rætt stavnahald, tá vit søgdu, at meirviðgerð av rávörum til vørur nærur borðklárar er einasti háttur in at arbeiða okkum burtur úr trupulleikunum. Vørur, sum okkara sölufólk megna at selja nokur lið nærri brúkarum. Tað stendur fleiri og fleiri greitt, at sparing áleina røkkur ikki. Tað er, sum so ofta sagt, bert samskipan av framfýsum virksemini og sparing – ella

Fleiri útlendskir gestir vóru við á landsfundinum m.a. Føroyavinnurin Hans Jørgen Jensen, danskur fólkatingslimur

Atli Dam heldur 21 formansfrágreiðing sína á landsfundi í Miðvági. Mynd Jens Christian Vang

varsemi í ilögum – sum at enda kemur at greiða okkum burturúr.

Útlitini fyri hesi tókstust hampulig fyri einum góðum ári síðani, tá nýggja fiskasöluleiðslan boðaði frá, at nú tók hon dik á seg í hesum arbeiði.

Tí kennist afturstigið, nú so nógv virki lótu aftur, so stórt.

Nú verða vit í hvussu so er seinnað so langa tíð, sum neyðuga saneringin av virkjnum tekur. Tí er tað so neyðugt, at henda sanering verður framd skjótast gjørligt.

Her hava vit ikki ráð at spilla burtur orku og tíð við óneyðugum innanhýsis klandri og togan um hvussu nógv tað almenna skal verja gomlu eigararnar, fram um heildina.

Talaði bæði í fjør og fyrraárið um hetta óvanliga samarbeiðið ímillum tveiri flokkar, so ólíkar sum javnaðarflokkurin og fólkaflokkurin.

Endurtók í fjør mína meting um dirvið hjá báðum flokkum til at reka neyðugan politikk í samfull fyri ár, skuldi álit okkara innan- og utanlands ikki hvørva. Vit máttu tora at taka avgerðir og sýna, at vit vóru ein stöðuføst og stabil politisk leiðsla.

Henda meting hevur partvís verið galdandi enn, men eg má víðurkenna, at samfóringin hevur seinastu tíðina verið heldur veikari. Tað skerist ikki burtur, at einstakir í samstarvsflokki okkara eina tíð hava havt hug til at leggja stóri dent á at tekna eina politiskt teoretiskamynd av sær sjálvum og sínum flokki, heldur enn at rokka neyðugum úrslit-

um, sum virða grunsjónarmiðini hjá báðum flokkum, men eftir samráðingum allíkalvæl eru nýtiligar neyðsemmur.

Eg havi onkuntíð rópt hetta, at summir vilja gera so nógv vart við seg, at spæla politikk fyri at flyta ideologisk markaskjøl. T.d. hava vit nýtt alt av nógvu orku og tíð til at kjakast um lønarniðurskurð, sum skuldi fremjast við lóg, hesum hava vit víst aftur, tí tað liggur javnaðarflokkinum so hjart at lóggeva fyri at taka rættindi burtur, sum eru so grundleggjandi fyri rættarupplatanina hjá fólki.

Um hetta við lóggevnun lønarniðurskurði var eitt slikt columbus egg, sum onkur vil vera við, so høvdu vit væl sæð tað í nýtslu aðra-staðni, har kreppan og arbeiðsloysi hava staðið við í eina 12-15 ár.

Margareth Thatcher og Poul Schlüter hava jú bæði spælt við tankanum, men slept honum aftur sannandi, at sum búskaparamboð skapti hann stóri ruðuleika enn úrslit.

Nevndi í fjør, at var uppgávan hjá okkum avmarkað til at útvega 250-350 mill. kr. meira í eykainntøkum og sparingum til fjggjarlógina 1992, so greiddi vit nokk tað, men at eg væntaði, at trupulleikarnir fóru at daga meira fram seinni, tá vit skuldu fremja tær strukturbroytingar og broytingar í vinnuligum fortreytum, sum veruligaugu henda, skulu vit uppá longri sikt loysa arbeiðsloysistrupulleikamar og bota uppá samlaða búskapin við røttum fortreytum fyri lønandi vinnuvirksemini, samstundis sum vit tryggja eitt rimiligt

býti av ágóða og byrðum.

Hesin ótti sýndi seg tíverri nú at vera meira grundaður enn gott er.

Væl visir neyðuga umleggingin í vinnustrukturi og eitt nú bankaskipanini, at gerast nógv meira kollveldandi og krevjandi enn vit droyndu um, men harfyri og just tí er neyðugt at tora at fremja droyndar og óvanligar loysnir, so sum at fremja eina samskipaða skuldarsanering av virkjnum, sum so eitt sindur seinni – t.d. eftir 1/2-1 1/2 ári kunnu leggjast út aftur til vinnurekandi í økjum. Henda útleigging kann sjálvandi illa verða framd fyrr enn tann sonevnda strukturrevndin mannað við 5 feryoyingum og einum dana hevur gjørt sínar kanningar, útrokningar og túlmæli.

Tað tykist sum fólkaflokkurin nú ikki torir at standa undir hesi broyting, men heingir seg í at tryggja nokrum ónevndum mogleika til framvegis at eiga tey virki, teir til dagin í dag hava havt ílt við at reka lønandi.

Javnaðarflokkurin sær ikki hetta sum eina uppgávu júst nú, tí lítur vita hvør orka er í teimum einstøku økjum, heldur er tað væntandi, at iløghugurin í teimum smáu bygdasamfeløgum ikki er serliga stórir í hesum ivasomu tíðum.

Arbeiðsloysi er framvegis størsta vandamálið í hesum samfelag, tað má basast.

Skulu vit framvegis brúka 250-300 mill. kr. árliga til at gjalda fólki fyri einki at gera, so ber tað onga leið, tí hesir pengar kundu verið brúktir munabetri til skapan av arbeiðsfremjandi tiltøkum.

